

Infosessie kerkenplannen

PARTNER IN
CHRISTELIJK
VORMINGSWERK vzw

Vicariaat Vlaams-Brabant
en Mechelen

Intro: Werner Van Laer

Inhoudsoverzicht

- Waarom een kerkenplan?
- Soorten kerkenplannen
- Algemene inhoud van een gemeentelijk kerkenplan
- Concrete invulling van valorisatie, multifunctioneel gebruik, nevengebruik en herbestemming
- Aandachtspunten
- Procedure opstellen gemeentelijk kerkenplan
- Vragenronde

Waarom een kerkenplan?

1. Subsidies en erfgoedpremies
2. Terugval van het aantal kerkgangers

1. Subsidies en erfgoedpremies

Onderscheid

- niet-beschermd gebouw van de eredienst
- beschermd gebouw van de eredienst

Overzicht per beschermingsstatus

Zie apart Exceldocument

2. Terugval van het aantal kerkgangers

Vaststelling: het aantal parochianen dat de eredienst bijwoont is sterk gedaald (vaak slechts 20 à 30, afhankelijk van # misintenties).

Ons erover bezinnen of we nog alle kerken (alleen) voor de eredienst moeten/kunnen behouden.

Soorten kerkenplannen

- Individueel kerkenplan voor een niet-beschermd gebouw (BB)
- Individueel (kerken)beheersplan voor een beschermd gebouw (OE)
- Gemeentelijk kerkenbeleidsplan voor een beschermd gebouw (OE)

Individueel kerkenplan voor een niet-beschermd gebouw vd eredienst

(BB)

- Vereist voor: subsidies voor niet-beschermd gebouwen vd eredienst
- Wettelijke basis:
 - decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria
 - ministerieel besluit betreffende de samenstelling vd dossiers voor subsidies voor gebouwen vd eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria
 - omzendbrief BB 2014/2 van minister Geert Bourgeois
- Inhoudelijke voorwaarden (artikel 8 decreet van 12 juli 2013):
 - een advies vh bisdom en een advies vh college van b&s of de deputatie
 - met uitzondering voor subsidies voor studies, moet uit de adviezen blijken dat het een gebouw vd eredienst blijft in de lange-termijnvisie van de gebouwen voor de eredienst in de gemeente
 - uit het adviezen moet ook blijken dat de investeringen waarvoor de subsidie wordt aangevraagd passen in die lange-termijnvisie
- Opmerking: subsidies expliciet uitgebreid tot studies voor her- en nevenbestemmingen en investeringen die nevenbestemmingen mogelijk moeten maken. Omzendbrief vermeldt daarbij: “Daarmee wil Vlaanderen de lokale besturen ondersteunen bij het ontwikkelen van een strategische visie op de toekomst van hun parochiekerken en bij de vertaling van die visie in de praktijk.”

Individueel kerkenbeheersplan voor een beschermd gebouw vd eredienst (OE)

- Vereist voor: verhoogde subsidie van 80% voor beschermde gebouwen vd eredienst
- Wettelijke basis:
 - onroerend- erfgoeddecreet van 12 juli 2013
 - besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het onroerend-erfgoeddecreet van 12 juli 2013
- Inhoudelijke voorwaarden:
 - specifiek voor kerken: vuistregel is dat er wekelijks een eredienst is, met een minimum van 45 per jaar
 - diverse gegevens in overleg met OE; OE begeleidt de opstelling van een beheersplan
 - een beheersplan heeft een geldigheidsduur van 20 jaar; kan op gemotiveerd verzoek, of op vaar van OE aangepast worden teneinde nieuwe inzichten optimaal te integreren.

Gemeentelijk kerkenbeleidsplan voor een beschermd gebouw vd eredienst (OE)

- Vereist voor: verhoogde subsidie van 80% voor beschermde gebouwen vd eredienst
- Wettelijke basis
 - onroerend- erfgoeddecreet van 12 juli 2013
 - besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het onroerend-erfgoeddecreet van 12 juli 2013

Hierna gaan we verder in op dit gemeentelijk kerkenbeleidsplan:

- inhoud
- aandachtspunten
- procedure

Algemene inhoud van een gemeentelijk kerkenbeleidsplan

(verder afgekort als GKBP)

Opsomming van alle kerken (en eventueel erkende kapellen) op het grondgebied van de gemeente met opgave van:

- naam van de parochie;
- eigenaar van het gebouw;
- korte beschrijving van het gebouw (historiek, bijzondere kunstwerken...), bouwfysische toestand;
- of het een zondagskerk van een pastorale zone betreft...;
- huidig gebruik;
- toekomstig gebruik: zal het gebouw in de toekomst voor de eredienst gebruikt worden (hetzij uitsluitend, hetzij in medegebruik door andere christelijke kerkgenootschappen, hetzij in multifunctioneel gebruik), of dat er aan nevenbestemming of herbestemming wordt gedacht;
- welke kosten op korte en middellange termijn noodzakelijk zijn

Concrete invulling

van valorisatie, multifunctioneel gebruik, nevengebruik en herbestemming

1. Parochiekerk

= het huis van een plaatselijke geloofsgemeenschap die deel uitmaakt van de katholieke kerk

Ze staat ter beschikking van deze plaatselijke geloofsgemeenschap, op de eerste plaats voor gebed, bezinning, liturgie en sacramentele vieringen.

Ze kan ook gebruikt worden voor andere pastorale activiteiten, b.v. op het terrein van catechese of diaconie.

2. Valorisatie

= initiatieven die, met respect voor het normale gebruik van de parochiekerk, de betekenis van het kerkgebouw in al zijn aspecten kunnen versterken en bevorderen (religieus en cultureel, historisch en kunsthistorisch, architecturaal en landschappelijk). We denken bijvoorbeeld aan een occasioneel en passend gebruik van het kerkgebouw voor

KUNSTHISTORISCHE RONDLEIDINGEN, CONCERTEN, VOORDRACHTEN, CONFERENTIES OF TIJDELIJKE TENTOONSTELLINGEN...

3. Medegebruik

= de terbeschikkingstelling van het kerkgebouw voor RELIGIEUZE ACTIVITEITEN VAN ANDERE KATHOLIEKE OF CHRISTELIJKE GELOOFSGEMEENSCHAPPEN.

4. Nevenbestemming

Als de parochiekerk nog wel voor religieuze activiteiten wordt gebruikt, maar te groot is voor de plaatselijke geloofsgemeenschap, kan men een nevenbestemming overwegen. Men maakt een onderscheid tussen een multifunctioneel gebruik en een gedeeld gebruik.

4.A. Nevenbestemming in de tijd = multifunctioneel gebruik

= kerkgebouw wordt occasioneel, buiten de uren van de religieuze activiteiten, gebruikt voor andere doeleinden of door andere instanties.

MAG NIET op privébelangen, commerciële activiteiten of partijpolitieke manifestaties gericht zijn, maar op maatschappelijke doelstellingen die niet ingaan tegen het christelijk geloof of tegen de kerk (bijvoorbeeld: tentoonstelling, sociaal dienstbetoon, leslokaal). Het multifunctioneel gebruik moet beperkt blijven in de tijd. Wanneer het een permanent karakter krijgt, is een gedeeld gebruik aangewezen, met herinrichting van de parochiekerk.

4.B Nevenbestemming in de ruimte = gedeeld gebruik

= het kerkgebouw wordt architecturaal zodanig heringericht dat er een nieuwe en kleinere liturgische ruimte ontstaat, met daarnaast ruimte voor één of meerdere lokalen die, op een permanente basis, een andere bestemming kunnen krijgen.

Veronderstelt dus dat de liturgische ruimte en de andere ruimten BOUWKUNDIG VOLLEDIG VAN ELKAAR GESCHEIDEN zijn, zodat een gedeeld gebruik mogelijk wordt, zonder dat de afzonderlijke activiteiten elkaar hinderen of doorkruisen.

5. Herbestemming

Wanneer een parochiekerk niet meer voor religieuze activiteiten in aanmerking komt, kan zij definitief aan de eredienst onttrokken worden en een nieuwe functie krijgen. Daarvoor moet de voorgeschreven kerkrechtelijke procedure gevolgd worden.

Alleen de bisschop kan beslissen om een parochiekerk definitief aan de eredienst te onttrekken.

Vergelijkend overzicht voorbeelden gebruik kerken

Zie apart Exceldocument

Aandachtspunten

Relatie met individuele kerkenplannen

De individuele kerkenplannen voor BB en OE kunnen niet los gezien worden van het GKBP.

Het gemeentelijk kerkenplan volstaat voor subsidie-aanvraag bij BB, zonder dat een individueel kerkenplan voor niet-beschermde kerk(en) is opgesteld, als:

- voor de individuele kerken een gedetailleerde lange-termijnvisie is opgenomen in het gemeentelijk kerkenplan;
- als in het GKBP duidelijk is vermeld hoe de investeringen waarvoor (in de toekomst) subsidies (zullen) worden gevraagd bij BB kaderen in die lange-termijnvisie.

(HIER SITUEERT ZICH TOT HEDEN HET PROBLEEM!)

Voor beschermde gebouwen is voor de OE-premie-aanvraag altijd een kerkenbeheersplan, dat ook weerspiegeld moet worden of zijn in het gemeentelijk kerkenbeleidsplan.

Langetermijnvisie

1° van artikel 11.2.11. van het Onroerenderfgoedbesluit bepaalt expliciet:

“Een kerkenbeleidsplan biedt een langetermijnvisie voor alle gebouwen die bestemd zijn voor de eredienst op het grondgebied van de gemeente”.

Het volstaat dus niet te vermelden dat een betreffende kerk zeker nog gedurende de volgende beleidsperiode behouden blijft voor de eredienst. Alleen voor de kerken waarvoor we met voldoende zekerheid kunnen zeggen dat ze behouden blijven voor de eredienst, kan dit vermeld worden. Voor alle kerken die niet meer alleen of mogelijk zelfs helemaal niet meer voor de eredienst zullen behouden blijven, moet vermeld worden dat in de volgende beleidsperiode actief naar een neven- of herbestemming wordt gezocht.

Ook het aantal eredienst per jaar is van belang (cf. OE: in principe elke week een eredienst, met een minimum van 45/jaar m.o.o. 80% premie).

Hoe lang is de lange termijn?

Een individueel (kerken)beheersplan voor de beschermde kerken heeft alvast een geldigheidstermijn van 20 jaar. Vermits het ene niet volledig los kan gezien worden van het andere, hanteren we hier ook een richttermijn van 20 jaar.

Voor kerken waarvoor in de beleidsperiode een neven- of herbestemming wordt gezocht zijn er uiteraard tussentijdse evaluaties en aanpassingen nodig (= verfijning/concretisering van het plan).

En ook hier kan mits de juiste motivatie het plan worden aangepast aan nieuwe inzichten.

“De wereld is mijn dorp”-principe

We moeten afstappen van het idee “mijn kerk”, “mijn kerk moet behouden blijven”. We moeten het geheel durven bekijken. Ook op pastoraal vlak evolueren we naar grotere gemeenschappen, en moeten we verder durven en willen kijken dan onze eigen parochie.

Uiteraard is het daarbij belangrijk dat er een goed overleg plaats vindt met alle betrokkenen, en dat niet de macht van de sterkste, rijkste... mag gelden. We moeten een eerlijke open dialoog durven aangaan, en een overkoepelend beleid uitstippelen voor alle kerken binnen de gemeente.

“ De kerk is niet het enige gebouw in een parochie”

In een gemeente zijn er ook pastorieën en parochieuzalen, waarvoor op dit ogenblik ook gekeken wordt naar de mogelijke bestemmingen op langere termijn.

Bij het uitwerken van een kerkenbeleid verdient het dan ook aanbeveling ook te kijken naar de plannen m.b.t. de pastorieën en parochieuzalen.

Zo kan het aangewezen zijn in de kerk een ontvangst-, vergader- en/of archiefruimte te voorzien voor pastoor, kerkfabriek, pastoraal verantwoordelijken. Zo ook kan het mogelijk zinvol zijn daar waar er geen waardevolle parochiezaal of een goed jeugdlokaal meer is (verouderd, veel renovatiekosten...) te kijken of er op dat vlak mogelijkheden zijn in kerkgebouwen of pastorieën.

Procedure opstellen gemeentelijk kerkenbeleidsplan

Initiatiefase

Verantwoordelijke

= canoniek eindverantwoordelijken

Immers het gebruik en/of de bestemming van kerkgebouwen is in de 1ste plaats een aangelegenheid van de kerk (en in het bijzonder van de bisschop).

Initiatiefnemer en betrokkenen

CKB neemt bij voorkeur het initiatief.

Het moet daarover in intens en doelgericht gesprek gaan met de canonieke eindverantwoordelijken op het grondgebied van de gemeenten en met de kerkfabrieken.

De canoniek eindverantwoordelijken moeten het plan ondertekenen.

Maar bij voorkeur wordt het ook ondertekend door de vertegenwoordigers van de kerkfabrieken en het CKB.

Consultatie CKK bij herinrichting, neven- of herbestemming

Bij elke wijziging van een kerkgebouw (herinrichting, nevenbestemming, herbestemming...) moet u advies inwinnen bij de Vicariale Commissie voor Kerken en Kapellen die in 2013 is opgericht. Voor meer informatie hierover verwijzen we naar het document "Vicariale Commissie voor Kerken en Kapellen".

Goedkeuringsfase

Daarna dient het voor bekrachtiging te worden doorgestuurd naar het Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen (F. de Merodestraat 18, 2800 Mechelen) ter goedkeuring door de bisschop

Voorleggen aan de gemeente

Als de bisschop zijn formele goedkeuring heeft gegeven kan het kerkenplan worden overgemaakt aan burgerlijke instanties. Omdat eventuele consequenties van het kerkenplan zullen opgenomen worden in het meerjarenplan van de kerkfabriek(en) verdient het aanbeveling dat het kerkenplan ook wordt ondertekend door de gemeente. Zo wordt immers duidelijk dat iedereen achter de visie staat: de pastoor, de betrokken kerkfabrieken, het CKB én de gemeente.

Vragen?